

neodpomáhá ani francouzský spůsob, dle něhož repartice kontingentů daně pozemkové na departementy (parlamentem), arrondissementy (generální radou departementu) a na obce (radou arrondissementní) neběře katardi za základ, nýbrž zůstaveno jest obcím za základ její vzítí pro repartici konečnou a tudíž po případě dáti si její znalecky revidovati.

2. Daň domovní.

§ 4. Povšechný ráz.

Béřeme li výnos domu v úvahu jako předmět zdanění, třeba jest předem lišiti ^a budovy sloužící nějakému účelu živnostenskému (rolnickému, průmyslovému, obchodnímu atd.), — b. budovy sloužící obývání. Předpokládajíce především, že by v obém případě veskrze jen vlastníci sami budov užívali, můžeme říci, že v případě používání živnostenského jakéhokoliv budova jest spolu s jinými částmi kapitálu stálého činitelem výnosu celé dotčené živnosti a zvláštní výnos její vedle ostatního výnosu

neexistuje. Při budově obývané nebo při obývaných místnostech máme před sebou pravidelné užívání jistého stálého jmění spotřebního, kterýmto užitek novější nauka pro návaznost jeho buď přímo v obsah pojmu důchodu individuálního pojala nebo aspoň přirovnáváje vlastníkovu úsporu s vydáním nájimatelů bytů jako zvláštní výrazný znak daňové spůsoblosti pojímá.

Tim, že se i k rovnostenským účelům i k obývacím zvláště za doby přítomné merou velmi rozsáhlou budovy pronajímají, celý problém daně domovní stal se výraznějším, ale spolu spleťtejším. Vnájemním poskytuje budova pronajímateli výnos samostatný, který řádným způsobem nemůže býti ze zdanění vyloučen. Tim nabývá užívání vlastní budovy vlastníkem i k účelům obývacím zvláštní váhy, tak že i bez ohledu na to, běží se užitek z obývání vlastní budovy v obsah pojmu důchodového čili nic, nezbytno jest z důvodů spravedlnosti ve výnos budovy i „nájemné usetření“ a dle té míry zdaniti budovy neb části budov vlastníkem obývané. Pokud se týče budov a místností rovnostenských, nebylo by při správné soustavě daní subjektivních (důchodových) nutno i při budově vlastníkem

samým užívání rovněž jako zvláštní část výnosu jejich
bráti „nájemné ušetření“, ježto by se rozdíl ten v sou-
stavě subjektivní daně nutně postihl. Iba v soustavě
daní výnosových plyne z jejich povahy, že tu zásadně
sluší postihnouti též ušetření nájemné při budově od
vlastníka samého užívání, aby se tak vyrovnala ne-
stejnomyšlnost, jež by jinak vzešla naproti pronajatým
budovám. Toto stanovisko ovšem s nestejnou důsledností
ještě sčteno v rozličných státech. (V Rakousku zejména
sčteno jest v obvodu platnosti t. zv. domovní daně
činovní.) V některých státech se zdaňují raději v
soustavě domovní daně všecky budovy, tedy bez rozdí-
lu si takové, jež slouží různostenským účelům jakým-
koliv.

Leč také po stránce technické mělo pronajímání
budov, jež teprve v časech novějších ke značnému roz-
voji dospělo, účinek nemalý na vývoj daně domovní.
Dokud nebylo dosti rozšířeno, technika zdaňování byla
nezbytně poukázána na to, aby držela se forem jedno-
duchých. Zdaňování domů venkovských bylo zhruba
spojeno se zdaňováním pozemkovým; kde vystupuje
daň domovní samostatná, což zvláště ve městech

záhy nastává, vyměřována po různých i dle směnné hodnoty nebo dle jistých objektivních známek její neb užitku. (Sem náleží na př. daň křbová vybíraná v Čechách a usměření směrov. z r. 1596. na každý topený krb 10 grošů. Podobná od r. 1607. na Moravě.). Ze všech, že to jsou základní dvě formy samostatné daně domovní.

Nejhustěji objevují se při nich jisté klasifikace dle objektivních známek. Tak na př. dle účelu a povahy domů (náležejí-li svobodníkům, duchovním, obyčej. poddaným atd.) nebo dle hodnoty (daň z r. 1756 pro Prahu liší 7 tříd hodnoty: nejvyšší 12000 zl., nejnižší 1000 zl., do nichž byly všechny domy vřazeny) i dle povahy, lidnatosti a polohy města (při tzv. fiktivních v Čechách na Marie Terezie třídy dle polohy měst při silnicích atd.).

Spojení daně domovní s pozemkovou potrvalo ve Francii, kdež hospodářská stavění sama zdaněna jsou tak, že plocha, na níž stojí, vřaděna jest do nejvyšší výnosové třídy rolí. Kromě toho však vůbec všechna půda zastavená platila dříve ve Francii daň tuto, ačli pokud jde o budovy obytné, v kombinaci s jinou formou daně domovní (z. níže). Tento způsob daně

domovní nazývá se daň ze stanoviska (Gebäudegrundsteuer); v pravdě jest to forma daně pozemkové, neboť přihlíží se ku stavením jen jako ku zvláštnímu způsobu užití půdy. Takové upravení daně domovní dle povahy své nemůže býti dostatečným v těch případech, kde budova neslouží jen účelům půdy, jak slouží při hospodářských staveních rolnických, nýbrž kde naopak půda slouží účelům budovy, ať pak již je tato užívána k účelům průmyslovým neb ať slouží na obydlí. Nejvíce kde se pronajímají domy neb části domové jest možno zdanění dle číselné výše výnosu.

Lze tedy rozemáhati čtverý základní typus daně domovní, totiž:

1. daň z výnosu nájemního,
2. daň třídní dle objektivních znaků,
3. daň hodnotnou,
4. daň staveništní s rolemi nebo ve spojení s některou jinou z předchozích forem.

§5. Technika daně domovní.

A. Daň z výnosu nájemního.

jest technicky nejdokonalejším způsobem domového zda-
nění výnosového. Pokud se totiž budovy měrou rozšíře-
nou pronajímají, jest snadno zjistiti jejich výnos. Daň
položená na výnos domů číselně udaná nazývá se do-
movní daní z výnosu nájemního. Sluší však přesně
vytknouti, že není předmětem této daně nájemní o
sobě a co takové. Totž jest předmětem daně z bytu
(Wohnungsteuer), již platí (platiti má) uživatel bytu,
t. j. nájemník. Předmětem domovní daně z výnosu
nájemního jest výnos, jehož dílem poskytuje nebo by pro-
skytavati mohl pronájemem. V tomto případě rozumí
se s hlediskem daně výnosové čistým výnosem to, co zbu-
de z celého hrubého výnosu nájemního po srážce vý-
loh na správy a na reedifikace (části tecty).

Vše provede se v ten způsob, že zákonem dovolí, aby se z
celého výnosu nájemního srážila jistá procenta stano-
vená zákonem pro všechny domy vůbec anebo alespoň
pro celé kategorie stejně. (V Rakousku pro města dle
pat. z r. 1820. daní té podrobená 15%; pro města dle

patentů z r. 1849. - 30%). Rozumí se, že k sumě nájemného přičte se i ušetření nájemné za byty od vlastníků samých užívání přirovnáním velikosti, polohy a ostatní jich povahy s velikostí, polohou a ostatní povahou jiných pronajatých místností (parifikace).

Technický způsob zjištění výnosu je dvojitý:

a. zjištění převládáním vlastníka za kontroly (spolupodpisu) nájemníků. U nás se zve tato daň domovní daní činžovní. Katastr domovní daně činžovní musí udržívat v evidenci jednak počet všech místností k dani povinných, jednak sumy nájemného, i kol to právě při této dani velmi snadný, tak se katastr ročně se obnovovati může a daň sama stále roste s rostoucími výnosy nájemného, však právě proto stává se nestejnoměrně obtížnou v poměru k jiným daním, u kterých vzrost výnosu se konstatuje revisemi neb obnovami katastrů teprve v delších obdobích.

Ač se při dani té skutečná výše výnosu zjišťuje, hračí se přece v tom její charakter jako daně výnosové,

1. že pro všechny domy dani povinné nebo pro jisté kategorie stejné procento se náží na správy a

recedifikaci,

2. ře se neodrážejí úroky a passiv na domě vázanoucí od jeho výnosu, = což ovšem s povahou daní a výnosu souvisí -, ačkoli činí daň při vzrostu zateř jejich volněti těžkou, tak se buď nabývá povahy reálného břemene zmenšujícího hodnotu budovy aneb jiw-li okolnosti přikmny, přesouvá se na nájemníky a působí pak jako daň z bytu.

3. Jinou formou daně z výnosu nájemního jest ta, kde se výnos nájemu nejišťuje kontrolovanými fassemi, nýbrž odhadem, kterým se tedy vyjádří, za jaký peníz se pronajmouti může (hodnota pronájemová, valeur locative). Tím způsobem jest od r. 1890. zřízena francouzská daň domovní (od pozemkové tedy odloučená), při čemž se z hodnoty pronájemové sráží $\frac{1}{4}$ při obytných a $\frac{1}{3}$ při dílnách na účet správek a vydržování. Katastr se reviduje každých deset let. Není ostatně jedinou francouzskou daň domovní, nýbrž je spojena s níže uvedenou daň z oken a dveří.

B. Domovní daň dle objektivních znaků výnosových. Rozdíl její od posléz dotčení spočívá

v tom, že se nájemní výnos vůbec ani kontrolovanými
fassemi ani odhadem nezjišťuje, nýbrž v určitých
dách dle ceních známek výnosnosti ustanovených jsou
pevné sazby. Formy té daně jsou velmi rozmanité po-
dle toho, co se na objektivní známky výnosnosti bere.

Některé ze způsobů nyní užívaných jsou tyto:

1. Rakouský způsob klasifikace (nejprve pat. r. 1820.)
opírá se prostě o počet obytných místností a to tak, že
dle počtu toho všechny budovy řadí se do určitých tříd
(10 dle novely r. 1882.) a pro každou stanoví se pevná
sazba. K rozsahu místností těch, ke stavivu atd. se ne-
přihlíží. (Dle pat. r. 1820., jenž stanovil pouze 12. tříd,
rozšiřovalo se ještě, má-li dům patro čili nic. V prvním
případě přešel do třídy vyšší nežli dům o stejném počtu
obytných místností, ale pouze přízemkový. To ovšem mě-
lo jistou důležitost, dokud nejen venkov, nýbrž i většina
měst měla tuto daň, což rokem 1849. odpadlo.)

2. Starší tohoto jest způsob francouzské daně dveří
a oken (*imposition de portes et fenêtres*), jež toho času
provedena jest ve dvojím směru, totiž rozšiřována předně
šest tříd místních dle velikosti obyvatelstva a v každé
z těchto tříd rozšiřována zase budovy o 1, 2, 3, 4, 5 a více

mezi 5 otvory (oknech, dveřích, vrátech — však v počet se berou jen otvory venkovské, do ulice neb silnice). T stanoví se v každé třídě místní určitá sazba a to pevné sazby souborné pro budovy s 1, 2, 3, 4, neb 5 otvory, pro budovy s 6 neb více však sazby na každý otvor, čínic při tom zase rozdíl mezi vozovými vráty, dveřmi do skladů (krámů) a okny dle proter. Klasifikace tato jest sice dosti důmyslně odstupňována, postihuje do jisté míry i rozdíl výnosnosti lépe nežli rakouská třídní daň, ale má velice nepřehledný účinek, že se snaze po úspěšně vede ke stavění nepřehlednému zdraví a bezpečnosti, zvláště na venkově. Jest zavedena ve všech místech i ve městech největších.

3. Pruský zákon z r. 1861. rozehrával pro venkov obytné domky malých vlastníků, kteří ještě jako dělníci se živi (šest tříd se sazbami od 4 do 24 grošů), stavění rolníků majících až do 1000 tolarů výnosů (16 sazeb od jednoho do osmi tolarů), konečně 21 tříd pro rolníky větší. Zde přihlíží se tedy k jistým objektivním znakům, jež nejsou vzaty z budovy samé, nýbrž z celkových majetkových neb sociálních poměrů vlastníků.

C. Daň hodnotná.

záleží v tom, že se podle určitých, v zákoně daných direktiv odhadne prodejní (kupní) hodnota budovy, tato zápis se do katastru (tedy jest to katastr hodnotný) a předpokládá se, že nesou všechny budovy určité procento své hodnoty (na př. 3%) i stanoví se pak buď trvalým způsobem anebo každoročně při rozpočtu (ve finančním zákoně) kvota na tento presumptivní výnos vyjadřující. Průběžnost s případem odhadu pronájemní hodnoty výše ad A uvedeným jest tu patrna. Příklad poskytuje domovní daň württemberská, kdež se zvláštními komisemi odhaduje plná kapitálová hodnota budovy s plochou dvorní a vedlejšími staveními, předpokládá se výnos 3% a na ten se ukládá sazba 39%. Na základěch průběžných i dom. daň badenská.

D. Daň staveništní (areální daň dom.).

Ve Francii byla již nahrazena výše dotčenou dle odhadu výnosového. Trvá ještě pro venkovská stavení v Bavořích, kde se plocha zastavená a dvorní bíře za základ; na každý ar plochy se bíře výnos 5 marek, a výnos takto vypočtený zdani se sazbou, již se

každoročně předpisuje v zákoně finančním.

Kombinace různých systémů.

Zákonodárce má na vůli zvoliti pro všecky příslušné budovy v celém území státním jedinou a foremí domovní daň pod A.-D. uvedených. Zhusta však nastávají v kombinace dvou tvarů v ten způsob, že pro jisté kategorie domů se užívá jednoho, pro ostatní jiného způsobu zdaňovacího. Tak nalézáme zejména všude, kde zákonodárce chce těžiti v výhod, jež poskytuje domovní daň v výnosu nájemního kontrolovanými fasseni číselně zjištěného, ukládání daně té nebytně obměřeno na místa, kde pronajímání panuje, nebo na případy skutečného pronajetí. Daň cizovní bývá tedy povídý kombinována s nějakou jinou. Zákon musí tu arci ustanoviti přesné pravidlo o vzájemných mezích platnosti obou způsobů zdaňování. Tak v Prusku, Bavorsích a j. Velmi charakteristický jest v tom směru vývoj v Rakousku, kterýž se dá naznačiti jako postupné zrušování platnosti domovní daně třídní ve prospěch domovní daně cizovní. Původně totiž (pat. z r. 1820.) podrobena jen všechny domy určité vyjmenovaných měst dani cizovní. Rozšíření provedeno pat. z r. 1849. tím způsobem,

ře všecky domy ve všech místech, kde více než v polovi-
ci domů místnosti jsou pronajaty, podrobeny dani
činžovní s povolením vyšší správy na sarta teta a s
nižší soubou, než byla předepsána pro města původně
dani té podrobená. Končící rozšíření platnost dani
činžovní vůbec na všecky pronajaté místnosti v domech
ležících mimo města všeobecně dani činžovní podléha-
jící, tak že jen z pronajatých místností takového do-
mu platí se činžovní, z nepronajatých třídní daň a
nesmí jen soubou obou býti menší, než by činila daň
třídní, kdyby se celého domu se platila. (Novella z r.
1882.)—

Od dani domovní z výnosu nájemního roz-
sahavati sluší daň z bytu (Wohnungsteuer), daň to
spotřební, která má stihnouti nikoli vlastníka do-
mu výnos z něho beroucího, nýbrž uživatel bytu;
základem jejím faktum, že on užívá bytu jiné roz-
sáhlosti (náklad na byt: nájemné, exclus. vlastních
poplatků za vodu, plyn atd.); daň tedy nésti
má sám uživatel bytu (ať jest to vlastník nebo ná-
jemce). Naproti tomu daň domovní z výnosu
nájemního má nésti vlastník domu na základě

výnosu jeho.

Avšak když podají se vlastníku domu domovní daň a nájemního přесunouti na nájemníky, pak oni nesou obě daně promissive, tak že i sama domovní daň a výnosu nájemního přесunuta byvši stává se daní spotřební, to jest daní z bytu. A právě u daně domovní poskytuje tíseň bytová v městech hojného podnětu přесunového.

§ 6. — 3. Daň živnostenská. (výdělková.)

Daň živnostenská jako daň výnosová jest daň na průměrné normální výnosy podniků. Rakouský zákon o osobních daních přímých označuje předmět výdělkové daně takto: „Kdokoliv provozuje ... výdělkový podnik nebo vykonává zaměstnání na zisk směřující, podroben jest všeobecné dani výdělkové.“ Vylučuje však podniky veřejně účtující, zaměstnání v poměru služebním na plat nebo mezdou konaná a provozování polního a lesního hospodářství. Bude tedy pod daň živnost. zásadně spadati výnos podniků